

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik III.

V Ljubljani 15. junija 1902.

Št. 12.

O pouku slovenskega jezika.

Njega dosedanje smeri in bodoča naloga. Spisal dr. Fr. Ilešič, c. kr. profesor.
Na svetlo dala „Slov. Šolska Matica“ v Ljubljani.

Ker najbrže niso vsi naročniki „Slovenskega Učitelja“ tudi člani „Šolske Matice“ in torej nimajo tu naznanjene knjige v rokah, zato naj sledi najprej kratko poročilo o nje vsebini, potem izrečemo svojo sodbo. — Knjiga je razdeljena v pet oddelkov, kot nekak „resumé“ ima na koncu petega oddelka šest „tez“, in kot dodatek „Literarne opombe“.

Če prav razumem, se dá vsebina knjige povzeti nekako v dve glavni misli. Prva, ki je najbolj nova, je: navajajmo mladino, da se bo zavedala vsebine, životvornosti jezika; jezik je kakor neizčrpen, živ zaklad, ki hrani v svojih besedah, deblih, korenih krasno poezijo; kdor se zaveda te jezikovne poezije, ima v sebi podlago govorništva, ki je namen šolski izobrazbi, kakor uči Komenski, Didakt X. Druga misel, ne sicer nova, vendar iz dolge pozabljenosti izkopana, je pa: rabimo v svojem knjižnem jeziku kolikor mogoče le take besede, katerih koreni so znani vsem slovanskim narečjem, ne uvajajmo pa lokalizmov; s tem se bomo bližali drugim Slovanom, zlasti pa glejmo, da se zblížamo s Srbo-Hrvati tako, da sčasoma postane njih književni jezik tudi — naš.

Ko sedaj vemo v glavnih potezah ideje pisateljeve, oglejmo si posameznosti! Takoj v uvodu trdi g. pisatelj, „da skoro polovica srednješolskih

abiturijentov ne zna slovenski pravilno pisati, kamo li govoriti“, in „da smo izmed Slovanov Slovenci najslabši govorniki.“ (Str. 1.) Vzrok: ker se ne zavedamo vsebine, životvornosti, poezije jezika svojega. Premalo poznamo Komenskega. Prva moža naša, ki sta opozarjala na vsebino jezika, sta bila Vodnik in Primic. Nato sledi I. oddelek (str. 6—22). Čisto nova reč, ki jo izvemo: kakó so se naši predniki učili brati in pisati, od najstarejših časov, kar se dá zasledovati, t. j. od Trubarja, pa do najnovejših abecednikov. Poglavlje je sestavljeno z občudovanja vredno natančnostjo; zanimalo bo pred vsem ljudskošolsko učiteljstvo. Ob koncu odstavka pravi gosp. pisatelj sam, da „na tem polju nismo storili sami nič samostalnega, a da nam tega ni treba biti žal, ker mi moramo porabiti svoje moči za stvar, za jezik in za misel“. — II. oddelek ima dva pododdelka. A) podaje zgodovinski pregled ljudskošolskega beriva, kakó so namreč kot berivo dolgo časa služile le nabožne stvari, očenaš, vera itd., kakó in kedaj pa so se jeli privzemati tudi svetni predmeti; B) je istotako zgodovinski pregled srednješolskega beriva, ki se je ravno po stanju sodobnega slovstva. — III. oddelek „povest književnosti“ naslovljen, je najmanj zgodovinski; tu pisatelj že nastopa kot reformator, razkladajoč, kakó naj bi se po njegovem mnenju učila slovenska slovstvena zgodovina. Kot svarilen vzgled, kakó naj se ne uči, navaja gradivo, katero se ponekod ubija učencem v spomin. Učitelj naj ne potraži preveč dragega časa, takó méni gosp. pisatelj, s suhoparno protestantsko, še suhoparnišo „katoliško“ dobo, ampak naj gleda, da pride kmalu v dobo preporoda slovanskih slovstev, do Kollárja, Mickiewicza, Puškina idr. „Ne opazujmo slovenstva z Golovca, odkoder vidimo seveda vse pritlikovce: stopimo na visoko Tatro...“ (str. 48.) — IV. oddelek ima kakor II. zopet dva pododdelka: A) zgodovina slovniškega poduka v ljudski šoli, in B) zgodovina istega poduka v srednji šoli; v tem pododdelku g. pisatelj pripoveduje, kateri deli slovnice so se doslej gojili bolj ali manj, oblikoslovje, glasoslovje, skladnja, in tu skladnja stavkovih členov ali skladnja besednih plemen; tu je tudi tisto mesto, kjer odločno povdarja svojo misel, da naj se slovniški poduk ozira zlasti na debloslovje, torej vsebino jezika. — Jako zanimiv je V. oddelek, „Slovenščina kot slovansko narečje“, kjer g. pisatelj pride do zaključka, da ne velja izključno slovenska smer, t. j. posnemanje samo domačega narečja po abecednem zakladu in obliki (zastopniki Trubar-Pohlin, z razširjenim obzorjem P. Škrabec, Oblak . . .), da ni obveljala ilirska smer, da ne velja umetno stvarjanje enotnega jezika z mešanjem oblik (Vergerij, Kumerdej); velja naj ona smer, ki piše slovenske oblike, a pri deblih se ozira na druge Slovane (Bohorič-Dalatin, Gutsman, Japelj, Vodnik, . . . Aškrc, Bežek, Perušek). Na koncu teksta nahajamo šest tez. S prvo: „Berivo kaži poleg morale svet v poeziji, poezijo sveta“ se popolnoma strinjamo. Druga pravi: „Pouk o povesti književnosti mora postati pouk o leposlovju; zato je treba natančneje govoriti le o novejši književnosti.“ Tukaj bi pripomnili, da je to precej enostransko; človek uživa lahko pravo estetiško veselje tudi ob čitanju lepe, dobro znanstvene razprave, in zato menimo, da naj se povest znanstvenikov ne zanemarija. Sicer bi dobila mladina eno-

stransko mnenje, da le leposlovci kaj veljajo in storé za domovino Najblago-
dejnêjše bode uplivala, ako se bode uvajala v življenje, v pouk, tretja teza,
ki zahteva, da se poleg oblike neguje nazornost, poezija jezika; samo uspehi,
ki jih vidi g. pisec v tem oziru, n. pr. 64. stran, se morajo vzeti malce cum
grano salis, zakaj iz debelske družine tiha, uteha, utešiti . . . ustvariti kar
celo veličastno primero o bučanju viharjev itd. more le pesniški genij, le
zeló nadarjen človek; navadni ljudje se bomo vsled novega poduka prav
dobro zavedali sorodnih korenov, a dvomim, da bi postali vsled tega zgo-
vorníši, ako nam muze niso dale že v zibel nekaj več pesniškegu daru nego
navadnim smrtnikom.

Sploh pa g. pisatelj moč govorništva precenjuje; dandanes ne odločuje
govornik Bog ve kaj! saj vidimo: časniki, uredniki, skriti za svojim ured-
niškim pultom, ti vladajo javno mnenje. Sicer pa tudi ne vem, če učni načrti
hočejo, da bi se gojilo govorništvo v šolah. Za sedmo in osmo se priporočajo
„freie Schülervorträge“, kar slovenimo: prosti govori. Toda govori v pravem
pomenu ne morejo biti, ker v govorništvu kot takem učencev ni mogoče
podučevati natančneje. Kdaj? In po katerem navodilu? In če gosp. pisatelj
pravi v opazki str. 64., da se te vaje ali omalovažujejo, ali pa se delajo
brez metode in izvestnega smotra, bi mu bil brez dvoma marsikateri učitelj
slovenščine hvaležen, ako bi zvedel od njega, po kakšni metodi, s kakšnim
izvestnim smotrom naj se gojé. Etimologijo v govorništvu je pa rabil že
Cicero, kakor znano; vendar je stvar tudi kolikor toliko nevarna, ker se
lahko pretirava in zaideš v igranje z besedami. — Četrta teza priporoča našim
književnikom, naj nas z besednim zakladom bližajo Srbohrvaščini. Za vzgled
navaja g. pisatelj Bežkov „tobrznji“, brez katerega, kakor pravi, ne moremo
izhajati. Pernich je uvedel iz srbohrvaščine n. pr. „slikovati“ in „pomamiti
se za čin.“ V tej točki se najbrže ne bomo sporazumeli. Kajti kakó pa naj
vem, da ta ali oni izraz pri Srbo-Hrvatih ni lokalizem? In marsikaj je pri nas
lokalizem, kar je drugim Slovanom sploh znano; n. pr. žedim žedéti, rusko pa
ožidaju. In ko bi se le Hrvatje tudi nekoliko ozirali na nas vsaj s tem, da
ne bi uvajali hercegovinizmov in turčizmov v slovstvu! Samo mi naj bi se
metali za njimi?! Ali bi bil dobiček, ako bi imeli skupni književni jezik,
res takó velik? Če se snidemo s Hrvati, se čisto dobro razumemo, čeprav
govorimo vsak v svojem književnem jeziku. Po mojih mislih je ideja o
skupnem književnem jeziku neizvedljiva. Ne gledé na to, da vidimo n. pr. pri
drugih narodih teženje in cepljenje po dialektskih slovstvih (cf. Rosegger,
Mistral, pesniki Provençe itd.), je moje mnenje to, da se človek nikdar ne more
popolnoma dobro naučiti drugega jezika ali recimo le narečja; ako se mi
n. pr. ukaže pravilno čitati hrvatsko prozo, jaz si ne upam, pri vsaki besedi
bi obstal, ker ne vem akcenta, in ko bi vedel, kateri zlog je poudarjen,
bi pa dalje ne vedel, kako je poudarjen, kajti znano je, da Hrvat in Srb
vse drugače izgovarjata „Marko“ in „Kraljević“, dasi je obakrat naglašen
„a“ itd. itd. In kje naj se naučim dobro književno izgovarjavo srbo-hrvaščine?
V Zagreb ne moremo na vseučilišče; torej kje? Zato mislim: ostanimo pri
svojem knjižnem jeziku, tudi ga ne bogatimo brez potrebe (brez „tobrznji“

itd., tudi brez dr. Ilešičevih „dojmov“ [str. 1] lahko izhajamo!) z izposojenkami, pač pa študirajmo bratsko slovstvo, kakor priporoča V. teza. Sicer pa dvomim, da bode naše izobraženo občinstvo potem bolj segalo po srbsko-hrvatskem slovstvu.

Saj še slovenskih publikacij, še knjig „Slov. Matice“ ne čitajo, pa bodo knjige n. pr. „Matice Hrvatske“? Časopise absorbira mnogo lepega časa, ki bi ga sicer posvetili umotvorom trajne vrednosti. — Pri tem moram pripomniti, da so nekateri gg. profesorji že dosedaj vodili učence na „visoko Tatro“; tako je n. pr. sedanji g. ravnatelj Wiesthaler v višji gimnaziji seznanil svoje učence z vsemi večjimi pesniki slovanskimi in njih umotvori. Dr. Ilešičeva beseda bodi torej le nov opomin onim, ki se doslej niso ozirali na slovanska slovstva. — VI. teza pravi: „Na mesto stare slovenščine mora stopiti srbohrvaščina.“ Pri tej točki jaz sklepam nekoliko drugače, nego gosp. pisatelj. On namreč pravi, da stara slovenščina je bila navidezno opravičena v naših srednjih šolah tako dolgo, dokler je veljala še panonska teorija in dokler ni vseuč. profesor dr. V. Jagić v „Archivu“ dokazal, da srbohrvaščina ni vrinjena kot nekakšna zagozda med bolgarski in slovenski jezik, prišedši od drugod, ampak da so jugoslovanska narečja vsa v organski živi zvezi med seboj, da so kakor eno morje, ki se prelivajo polagoma drugo v drugo. Za srbohrvatske srednje šole je opravičen stari cerkveni jezik ali stara bolgarščina, ker je s srbohrvaščino v ozkem sorodstvu, a za nas ni. Toda jaz sklepam takole: za srbohrvaščino se priporoča poznanje starobulgarščine; slovenščina pa tvori s srbohrvaščino in novo bolgarščino eno samo širo morje narečij, kar pripoznava dr. Ilešič (str. 78 nasl.); ergo se mora tudi novoslovenščini priporočati poznanje starobulgarščine. In gotovo ne brez koristi! G. pisatelj (str. 81) navaja nekatere primere, nekatere okorele izraze, n. pr. „bi“, „izlepa“ itd., kjer se nudi prilika opozarjati na dotične stvari v srbohrvaščini. Toda ni li pametneje, ako se učencem razgrne kar cela staroslovenska knjiga, kjer najdejo imperf., aor., in sklanjo adjekt. itd., kar ima vse še hrvaščina? Samo po mojem mnenju naj bi se stari cerkveni jezik učil ne šele v VII. šoli, kakor je sedaj predpisano, ampak n. pr. v V., kjer bi se epika skrčila, kakor želi tudi g. dr. Ilešič, in na tej podlagi bi se v VI. lažje in uspešneje učila srbohrvaščina, kar se sedaj tudi zahteva v VII., pa bi ostalo časa čitati tudi kaj hrvatske klas. proze. A zgodilo bi se lahko še več! Na podlagi v V. šoli proučene staroslovenščine naj bi se učenci kar možno dobro izurili v ruščini. Ako bi bila starobulg. slovnica primerno sestavljena, bi bilo to kaj lahko in tako bi mladina Puškina in Gogolja in Lermontova lahko čitala v izvorniku. In ker je ruščina bolj oddaljena, bi bil mik, kar je naravno, tem večji. Nemci se uče ruščine po srednjih šolah, n. pr. na Bavarskem, mi bi si pa od Golovca upali kvečjemu na Klek ali Velebit? Kakor je sedaj staroslovenski pouk, res ne vzbuja zanimanja; treba je temeljite preosnove. V označenem smislu bi jaz stavil svoje predloge. — Ako „skoro polovico srednješolskih abiturientov slovenskih ne zna slovenski pravilno pisati, kamo-li govoriti“, priznava g. pisatelj sicer kot vzrok nekaj tudi „nedostajanje slovenskih srednjih šol“, a vse premalo se to poudarja.

Po mojih mislih je to glavna stvar in dokler slov. srednjih šol ne bomo imeli, se tudi ne bomo nikdar povzpeli do polne zavesti poezije jezika. Koliko neizmerno se okoristi nemški ali češki, hrvatski dijak, ko prevaja v višji gimnaziji iz grščine in latinščine avtorje, pesnike in prozaike po deset ur na teden v svoj materni jezik! Tu se meri jezik z jezikom; tu se odkriva nazornost, zlasti pri grščini. pri Homerju, ki je še tako blizu prirodni nazornosti. Vse to je nesrečnim Slovincem izgubljeno! In to naj nadomesté uboge slovenske urice, ko treba pisati deset nalog, in za popravo porabiš tudi toliko? — Sicer pa knjigo dr. Ilešičevo pozdravljamo z veseljem; brez dvoma je epohalna v svoji vrsti in bo rodila novih misli, novih osnov, in pouk slovenskega jezika bo dobil z njo čisto nove smeri. Seveda bi si bili želeli, zlasti z ozirom na to, da v novih instrukcijah, „Lehrplan und Instructionen f. d. Unterricht an den Gymnasien in Oesterreich“ zopet ni nič navodil za slovenski pouk in si novinec ne vé pomagati, ako nima, kakor nekateri srečnejši tovariši tako spretne roke, da mu gre vse gladko in uspešno, tudi še kaj praktičnih navodil, kakó n. pr. naj obdelujem berivo? kako slovnico? kakšne naj bodo naloge? itd., toda nekaj bo pazen čitatelj sam abstrahirjal iz „pouka“, nekaj pa bode g. pisatelj gotovo še sam dopolnil. To lepo zavest pa ima lahko, da je storil s svojim delom, ki kaže toliko marljivost, slovenski mladini velikansko dobroto.

Dr. Jožef Debevec.

Reforma katehetičnega pouka.

II.

Naj je soditi o novi „psihološki“ metodi?

Razločevati je treba pri takem presojevanju znanstveni temelj ali teoretično stran učnega načina in njega praktično vporabo.

V znanstvenem oziru moramo novo metodo le pohvaliti, ker odgovarja vsem tistim zahtevam, ki jih stavi trezna psihologija in na njo se opirajoča metodika. Glavno pravilo metodike veli: Poučuj nazorno! Pri posameznih, konkretnih slučajih mora pričeti pouk in se polagoma razvijati do abstraktnih in splošnih pojmov. To pravilo se popolnoma strinja z našim duševnim življenjem. Že stari krščanski modroslovci n. pr. Tomaž Akvinski so povdarjali, da vse naše duševno spoznavanje sloni na čutnem zaznavanju. „Ničesar ni v razumu, kar ni bilo preje v naših čutih“, to je geslo starega krščanskega modroslovja, kateremu pritrjujejo tudi moderni psihologi. In gledé abstraktnih resnic pravi Tomaž: „V sedanjem življenju je popolnoma nemogoče, da bi naš razum res kaj spoznal brez pomoči čutnih predstav.“¹⁾

Splošni zahtevi, naj je pouk nazoren, ustreza nova metoda s tem, da podaje abstraktne verske resnice vedno v obliki povesti. Povest je

¹⁾ Summa Theol. I. qu. 84. art. 7.

nazorno opisovanje preteklega dogodka, ki se je vršil v določenih okoliščinah, na določenem kraju in ob določenem času. Že vsakdanja izkušnja uči, da otroci povesti zelo radi poslušajo in da si jih lahko zapomnijo. Mnogo hitreje si n. pr. učenec vtisne v spomin zanimivo dogodbico, kakor pa obširen popis kake stvari. Tudi ta pojav ima globlje, dušeslovne vzroke.

Povest predstavlja dejanja, izpremembe, ki se zapored vršé, opis pa našteva posamezne znake, ki so v resnici vzporedni. Vendar more jezik te vzporedne znake le zaporedno izražati, in še le človeški duh posamezne predstave tako združi, da dobi celotno podobo stvari. Opis zahteva torej mnogo več duševnega dela, kakor priprosta povest. Zato si bodo otroci iz opisovanja le težko napravili pravo podobo, ako opisanega predmeta že sami niso videli. Povest pa je otroškemu duhu prikladnejša in njegovemu pojmovanju dostopnejša. Prav isto potrjujejo tudi jezikoslovci. Zgodovina jezikov izpričuje, da korenike, njih najstarejši deli izražajo dogodke in dejanja, ne pa trajno stanje. Zato so tudi glagoli, ki zaznamujejo tvornost, starejši od samostalnikov in ti iz večine še le od prvih izpeljani. Kakor je bilo nekdanj ljudem sploh, tako je sedaj otroku mnogo lažje pojmovati in izražati dogodke, dejanja, izpremembe, kakor pa trajno stanje. — Psihološko je torej popolnoma opravičeno, da se prične pouk v verskih resnicah s konkretno povestjo.

Še nekatere druge prednosti ima „psihološka metoda“.

Podavanju, ki je prva stopinja, sledi razlaga. Tudi ta se nanaša na povest in je torej omejena na posamezen slučaj. Otroci spoznavajo splošno resnico ali zapoved najpreje le v obliki konkretne predstave, katero je povzročila v njih duši katehetova povest. Vendar uči logika, da so vsi znaki splošnega pojma v konkretni predstavi zapopadeni, čeprav je v njej tudi mnogo individualnega. S poznejšimi izgledi, ki so pri tem učnem načinu potrebni, pa se to, kar je bistveno in splošno, vedno bolj jasno izraža. Popolnega obsega pojmov učenec po tem učnem načinu sicer ne spozna kmalu, vendar mu to ni v škodo. Čisti, splošni pojmi so sicer potrebni za znanost, a dejansko ne bivajo nikjer. Zato tudi odraščeni ljudje v vsakdanjem življenju veliko bolj uporabljajo nazorne predstave, kakor pa mrtve pojme.

Posebno koristna pa se izkaže nova metoda na tretji stopinji: pri u p o r a b i. Krščanstvo ni zgolj zistem verskih resnic, katere je treba vedeti, temuč tudi v dejanju izpolnovati. Nravne zapovedi pa uplivajo takrat najbolj na našo voljo, če se nam predstavljajo v konkretnih izgledih. In z mnogimi dogodbami, ki jih katehet uporablja pri ponavljanju in ki pojasnjujejo versko resnico, spoznava otrok najrazličnejše slučaje, ob katerih se mora ravnati po spoznani resnici.

(Konec.)

Kako naj šola pomaga reševati socialno vprašanje?

Preobsežen je delokrog onih, ki vzgojujejo mladino. Povsod in pri vsaki priliki je potrebno, da učé, vodijo, svetujejo, pomagajo, odvrtaajo nevarne vplive. Kljub opreznosti in skrbnosti dobre duhovščine in skrbnega učiteljstva se vendar množé volkovi v ovčjih oblačilih, ki begajo neizkušeno mladino, ki oznanjajo Kristusovemu nauku sovražén evangelij, ki hočejo osrečiti na neizpeljiv, nedopusten način človeštvo.

Kar zanimlje predstojnike, kar beró roditelji, za kar se v nemajo stariši, to ne bo ostalo dolgo tuje tudi otrokom. Tok časa, ki se mu ni moč ogniti, torej zahteva, da mora šola, da morata v prvi vrsti katehet in učitelj se lotiti tudi reševanja takozvanega „socialnega vprašanja“. Na vse možne načine se poskuša pomagati ljudstvu z nasveti, z dejanjem; žrtvujejo se nekaterniki noč in dan. Vse je hvalevredno. Najlažje in morda najuspešneje pa pripomoremo reševavcem soc. vprašanja s tem, da začenjamo pri mladini v šoli.

Splošno gotovo velja pravilo: „Brez krščanske šole ni rešitve socialnega vprašanja. Poleg tega pa ni potreba, da bi znova povdarjali, kolike važnosti in pomena je krščanski nauk v šoli osobito v sedanjem času. Najhujši sovražnik človeštva, katol. cerkve, najnevarnejši škodljivéc svete vere in verskega življenja je nevednost v krščanskih resnicah, ki ni le doma pri priprostih ljudeh, ampak dostikrat tudi v olikanih krogih.

Zato pa preprosti delavci tako hitro verjamejo, kar jim natvezajo in oznanjujejo razni plitvi in neuki demokratski govorniki in agitatorji, zato pa je življenje mnogih olikancev tako čudovito versko-mrzlo in prazno, ker ne poznajo dosti cerkve, ne njenih nauk, ne verskih resnic in nraavnih zakonov, ki dajo človeku še-le pravo omiko in oliko, pravo dostojanstvo.

Prvo in najpoglavitejše socialno delo katehetovo in učiteljevo bodi torej v tem, da vse svoje moči, vse znanje in vso ljubezen svojega srca daruje in obrne v prid mladini, ki jo učí, vzgaja, lika, svári, brani nevarnih vplivov in pripravlja za razne poklice.

Vporabi naj vsako uro do cela, ki mu je odkazana, da bo mogel večne verske in nraavne resnice neizbrisno vcepiti in vglobiti v nežna srca.

Za otroke odličnih starišev se treba še posebej zavzeti, ker so že po stanu nekako odmenjeni za važnejše in uplivnejše posle v človeški družbi. Preprostim otrokom bodi vzgojitelj v šoli duhovni oče ter jih sprejmi v skrbno varstvo, ker kot taki potrebujejo v vsakdanjih težavnih opravilih nekega nadnraavnega krepila in moči.

Najpotrebnejše pa je, da si ohrani učitelj ljubezen in zaupanje svojih gojencev tudi ob času, ko jih nima dan za dnevom pred očmi, ko odrastejo in jim napočijo najbolj nevarna leta v življenju. Takrat ženska, še bolj pa možka mladina prav posebno potrebuje angela variha, ki ji svetuje, ki jo vodi in rešuje. Kar se je s tolikim trudom sejalo v zgodnji mladosti, naj se

ohranjuje in goji pozneje ob posebnih prilikah, v družbah, kongregacijah, pridigah, s sv. zakramenti itd. To je podlaga, na kateri se more krščansko-socialno življenje razvijati in bo tudi dobro uspevalo.

Preglejmo še obširneje posamezne točke in naloge, ki jih ima šola, in posebej še veroučitelj v socialnem oziru!

1. Katehet naj skrbi, da podučí otroke kolikor moč temeljito o p o g l a v i t n i h k r š č a n s k i h r e s n i c a h tako, da bodo oboroženi in zavarovani proti vsakdanjim napadom in ugovorom.

Pri današnjih razmerah in socialnih nevarnostih pač ne zadošča več, da bi se zadovoljevali z navadno znanostjo in naštevanjem posameznih resnic, kakor je bilo še nedavno običajno; zahteva se po pravici, da se nekateri najvažnejši oddelki katekizma obravnavajo oziraje se popolnoma na naš čas in časovne potrebe ter razložé in dokažejo sorazmerno z otroškim umevanjem jedrnato pa temeljito. Take resnice, ki jih največkrat izkušajo zapeljivci ljudstva napadati, ovreči, omajati, vzbuditi o njih dvome in nejasnost, in ki jih treba radi tega določneje, skrbneje učiti, dokazovati in pojasnjevati, so: bivanje Boga vsemogočnega, neumrljivost človeške duše, večno poplačilo in povračilo onkraj, božanstvo Jezusa Kristusa, padeč človeškega rodu in potreba odrešenja, božji izvor sv. katol. cerkve, milost božja itd.

2. Med najvažnejše točke socialnega delovanja katehetovega kakor učiteljevega v šoli spada gotovo tudi, da mladino prepričata o potrebi u b o g l j i v o s t i i n p o k o r š č i n e, da jo točno podučita o vseh dolžnostih četrte božje zapovedi in o mnogoterem blagoslovu, ki ga donaša izpolnovanje te velevažne zapovedi. Šola naj si prizadeva sploh vestno vcepljati otrokom spoštovanje do vseh predstojnikov, da se tembolj omeji nepokorščina in nevaren napuh ter prevzetnost zlasti odrasle mladeži. — Priliko zato nudi kateheza četrte zapovedi; pa tudi sicer nanesejo okolnosti na ta velevažen predmet n. pr. pri zgodovini, pri branju idr.

Tudi dolžnost, ki jo imajo otroci, da m o l i j o za stariše, se premalo poudarja in priporoča. Otrokom naj se naravnost veleva, da izmolijo vsak dan vsaj en „Očenaš“ za žive ali za umrle stariše. Gotovo deluje blažilna ta priporočljiva navada na čuteče srce otrokovo in na njegovo prirojeno ljubav do roditeljev.

Vsi odgojitelji naj opominjajo mladino, da je njena sv. dolžnost, stariše podpirati in jim pomagati v revščini, v starosti in bolezni. Pomenljiva točka v soc. vprašanju!

3. Pri razlagi sedme zapovedi se lahko umestno priklopi nekoliko besedi o o s e b n i l a s t n i n i; da je namreč osebna lastnina opravičena in potrebna po naravnem in božjem zakonu, da je p o d l a g a p r i d n o s t i i n d e l a v n o s t i, prostosti, podlaga dobro vrejeni družini ter sredstvo, ki pripomore za razne dobre namene.

Pri tej katehezi je treba nehoté v misel vzeti socialne demokrate. Ako v kakem kraju obiskujejo šolo tudi otroci demokraških starišev, ne kaže naravnost z imenom na dan iz pedagoških razlogov, ampak naj se le splošno obsodijo in zavržejo krivi in pogubni njihovi nauki in nazori.

4. Učitelj naj goji v otrokih takozvane gospodarske in družinske čednosti, kot so: delavnost, pridnost, zmernost, zadovoljnost z malim, dalje nrvnost in sramežljivost. V ta namen naj jim predstavlja in kaže izgled svetnikov, zlasti onih, ki so mladinski patroni; nasprotno pa naj jim vzbuja stud nad grdimi lastnostimi in naj jih v kalu zaduši.

Gotovo je dolžnost starišev, da skrbé najpoprej za imenovane družinske lepe čednosti in otroke privajajo nanje; toda živimo žal v časih, ko te prepo-trebne lepe lastnosti pogrešamo in ko opazujemo po družinah le slabe, malo priporočljive zglede za mladino. Ali niso tožbe o požrešnosti, zapravljivosti, pijančevanju stalne in opravičene?! Ali bi se ne smelo reči, da bi bil velik del soc. vprašanja rešen, ako bi se to zlo med nami vsaj omejilo?

Dolžnost šole je torej, da nadomesti, kar zamudé roditelji, da zavira in odpravlja, kar se otroci slabega naučé v rodni hiši. Prav posebno naj smatra katehet skupno z učiteljstvom za najvažnejšo vzgojevalno dolžnost svojo, da se bojuje v šoli z vsemi dovoljenimi sredstvi zoper tako v domačeno pijančevanje ter vzbuja stud nad tem najhujšim sovragom človeškega rodu. Skoro vsi sloji, ki jim je čuvati blaginjo ljudstva, se posvetujejo, kako bi se v okom prišlo temu uničevalcu in škodljivcu človeške sreče in blagoštanja; kujejo in sestavljajo se zakoni, pišejo se knjige, ki črno na belo dokazujejo pogubnost in vsestransko škodljivost nezmernega pitja, — a brez vidnega uspeha! Zato naj se uvažuje pameten opomin, ki so ga izdale tudi pri nas šolske oblasti: „Šola naj stori vse možno, naj porabi vsako priliko, da zavira, uničuje, ali vsaj zmanjšuje to nevarno bolezen sedanje dobe.“

Če se opazi nagon k pijančevanju morda že pri šolskem otroku, kar ni izključeno, tedaj naj se dete na tihem, pa ostro in resno posvari, naj se mu popiše nevarnost in vse hude posledice, ki mu preté. Seveda se ta grda razvada bolj vkorenini in prikazuje v poznejši dobi; toda vsak vzgojitelj vé, da

„Zgodaj začne žgati,
Kar kopriča če postati.“

Kot pripomoček zoper pijančevanje naj porabi veroučitelj priliko, ko razlaga postno postavo in zapoved. Tu naj pojasni otrokom pomen in vzvišenost prostovoljnega zatajevanja in pritrgovanja in jih pridobi, da se zgodaj vadijo, kolikor je pametno in previdno, v zatajevanju iz ljubezni do Jezusa. — Gotovo stvar ni pretirana, ako pomislimo, da je znak našega časa: uživanje.

5. Mladini naj se dalje v z b u j a v e s e l j e z a v a r č e v a n j e. Hvalevredno je, če se osnujejo šolske hranilnice, čebelice itd. in ob vsaki priliki naj se opozarjajo otroci, da ne zapravljajo, ampak štedijo, kolikor je prav in modro. Ako n. pr. zapazimo pri njih sladkarije, nepotrebne igrače, nepotrebno in drago šolsko orodje, tedaj je pametno, če se pojasni in povdarja,

kako težko se denar prisluži, koliko reči je bolj potrebnih in zdravih, kot sladkarije, kako hitro se človek privadi zapravljivosti itd.

6. Šola naj deluje v to, da izobrazi mladež za lepe krščanske čednosti, da polaga temelj prikupljivi skromnosti, priprostosti, ponižnosti, uljudnosti, potrpežljivosti in udanosti v voljo božjo.

Zatirata naj se pa na vso moč prevzetnost in napuh. Zato treba z vsemi otroci enako ravnati in ne delati nobene izjeme; vsaka razlika naj v šoli neha. Skromni otroci bodo gotovo postali tudi dobri državljani. Iz socialnih vzorov kaže, sem in tje tudi pojasniti deci, da je različnost stanov in posesti na zemlji potrebna, da je božja naredba, prav tako, kot različnost v dušnih in telesnih zmožnostih.

7. Dobro in hvalevredno je in ne brez koristnih posledic, ako učitelj in katehet pridobita stariše za to, da hodijo semintje poizvedovat in povpraševati o napredku, o obnašanju in drugih lastnostih svojih otrok. Pri takih sestankih se lahko porazlože roditeljem na lep, prijazen način napake, razvade in pomanjkljivosti šolskih otrok; ob enem pa naj se stariši prosijo, naj skupno s šolo varujejo nežno deco vsega hudega ter iztrebijo že morebitne nevarne napake in slabosti.

8. Da vzgojitelj ohrani mladino v trajnem varstvu in da s stalnim uplivom odvrča vse socialne nevarnosti, kar je gotovo najkoristneje: naj jo res ljubi in naj kaže vedno očetovsko skrb za ves njen blagor, časni in večni. Naj kaže z deco povsodi sočutje, naj se ž njo raduje, ž njo žaluje. Pomaga naj si s tem, da otrokom tudi pozneje, ko ne obiskujejo več vsakdanje šole, preskrbuje primerno berivo, dobre knjige in podučne spise. Varuje naj se vidne in nepotrebne pristranosti, pa tudi prevelike strogosti.

Posebno pozorni bi morali biti veroučitelji ozir prvoobhajancev. Če je kedaj srce voljno in mehko, je gotovo ob času prvega sv. obhajila. Takrat je svetovati, da se prvoobhajancem sestavijo dobri nasveti, ki naj jih potem spišejo v lično, zato prirejeno knjižico ali zvezček, ali vsaj lastnoročno podpišejo z namenom in obljubo, da jih hočejo vsak mesec prebrati ter vestno spolnovati. Med te sklepe naj se uvrsti zlasti točka, ki nalaga večkratno sv. obhajilo in obiskovanje sv. Rešnjega Telesa.

Priznajmo, da je šola najboljše polje za socialno delovanje ter skušajmo vestno spolniti, kar je bilo doslej pomanjkljivega. A. C.

D o p i s i.

Iz Idrije. Naša „Podružnica Slomškove zveze“ je priredila dné 5. t. m. zborovanje v Spodnji Idriji. Gospoda A. N. in J. B. sta sicer kazala svoje liberalno junaštvo s tem, da sta z neslanim zbadanjem skušala odvrniti nekatere člane od zborovanja, vendar se je istega udeležilo tako lepo število udov, da smo bili lahko popolnoma zadovoljni. Liberalnim gospodom pa bi svetovali, naj v prihodnje pusté nas „Slomškarje“ v miru, ker bi bili sicer prisiljeni jim povedati marsikaj neljubega. Zdelo se nam je, kakor bi se tudi nebo veselilo našega izleta v Spodnjo Idrijo, ker smo imeli jako krasno vreme, dasi je prejšnji kakor tudi naslednji dan močno deževalo.

Gospod predsednik Ivan Vogelnic je otvoril zborovanje s srčnim pozdravom vsem navzočim, posebej pa je še pozdravil gospoda deželnega poslanca in dekana M. Arkota in gdč. učiteljico J. Šusteršič, ki je kot dobrodošel gost prisostovala našemu zborovanju. V nadaljnjem svojem govoru je g. predsednik omenil, da se je odbor podružnice potrudil, kar je bilo v njegovi moči, da se izboljša gmotno stanje idrijskemu učiteljstvu. G. deželni poslanec M. Arko je odborove želje in informacije izročil s priporočilom gg. držav. poslancem in posledica temu složnemu delovanju sta bila govora državnih poslancev g. Fr. Povšeta in g. dr. Ig. Žitnika o žalostnih razmerah na idrijski šoli. Obema

gospodoma se je odbor pismeno zahvalil. G. predsednik zahvali tudi g. deželnega poslanca za njegovo naklonjenost nasproti idrijskemu učiteljstvu, a ga ob enem tudi prosi, da se z isto vnemo in z isto ljubeznijo do učiteljstva zavzame tudi v dež. zbornici za izboljšanje gmotnega stanja deželnemu učiteljstvu.

Na dnevnem redu je bil na - to razgovor o referatu za okrajno učiteljsko konferencijo, ki se glasi: „Kako naj se poučuje avstrijska zgodovina v ljudski šoli, da ostanejo najvažnejše slike iz iste otrokom za vse življenje v trajnem spominu, vzbujaje v otroških srcih patrijotičen čut?“ G. nadučitelj J. Bajec je podal vestno sestavljen načrt, kako bi se dana naloga najbolje rešila. Ko je g. poročevalec končal, oglasili so se k besedi tudi gg. M. Arko, J. Novak, Fr. Oswald in Ivan Vogelnic, ki so izrazili tudi svoja mnenja o zgodovinskem pouku, da se je naloga vsestransko in dobro premislila.

Na predlog g. A. Hribarja se je sklenilo, da bodi prihodnje zborovanje na Gorah v drugi polovici meseca julija.

Ko se je g. predsednik zahvalil navzočim za udeležbo in sodelovanje in s tem zaključil zborovanje, podali smo se skupno k „Brumnu“, kjer smo se ob izborni in ceneni postrežbi zahvalili do poznega popoldne. Razšli smo se z željo, da se prihodnji mesec zopet veselimo in složni snidemo na Gorah.

Slovstvo.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. X. zvezek cena 30 h; str. 48.

Drobna in skromna knjižica na videz, a vendar je v njej prav mnogo blažilnega in podučnega čtiva za mladino! In če pomislimo, da je ta knjižica že deseta svoje vrste, in da je drobnih zvezčičev že za malo knjižnico, potem že lahko rečemo, da ima Kosijeva zbirka nekaj pomena za naše mladinsko slovstvo. Zato se sme tudi g. izdajatelj z zadovoljstvom ozirati na uspehe svojega delovanja, tembolj, ker mu pri njegovem podjetju doslej tudi gmotne podpore ni manjkalo in ima zavest, da je le dobro seme sejal v nežna srca mladine.

Letošnji zvezek prinaša nekaj pesmic, pravljic, krajših povesti, in daljši poučni članek. Urednik je še dodal pregovore, kratkočasnice in dve vglasbeni pesmi iz svoje rokopisne zbirke. Prozaični sestavki so vobče boljši, kakor pesniški. Uvodna pesmica „Pisala je Bogu“ (L. Černež) je sicer ljubko navivna, a snov, ki se obdelava, je v mladinskem

slovstvu že dokaj obrabljena. Za mladino zelo primerna pa je istega pisatelja kratka povestica „Na ledu“. V Vrablovih pravljicah je sicer nekaj nežnega in mehkega, tudi marsikak dober nauk je v njih, vendar je njih sestav preveč prisiljen. Zato tudi „Za kazen“ ne zadovolji popolnoma. Vse drugačna je pa pravljica „Bogatin in siromak“, ki jo je po Grimmu predelal urednik. Izmed drugih sestavkov pripovednega dela naj omenimo še mično legendo: „Spoštuj očeta in mater!“ (Anton Kosi), povestici: „Prava otroška ljubezen“ (Kristina B-t.), „Samo en par škornjev“ (A.K.) in spisek marljive učenke: „Kako sem obhajala v minolem letu božični večer?“ — V poučnem delu je opisal prof. Koprivnik prav poljudno in mično znano cvetko sirotico ali mačeho. V glasbeni pesmici bodo otroci radi peli, ker ste lahki in melodijozni. — Gospodu Kosiju čestitamo na tem desetem snopiču, ki označuje že lep kos izvršenega slovstvenega dela in želimo, da navzlic nasprotovanju z gotove strani nadaljuje svojo zbirko.

— n.

Šolske vesti.

Na c. kr. učiteljsiše v Kopru so pričeli pismeni zrelostni izpiti dné 2. junija. Vdeležuje se 7 Slovencev, 7 Hrv., in 10 Italijanov (s privatisti). — Dné 25. junija bo sklep šolskega leta in 26. bo sledil ustmeni zrelostni izpit.

Preskušnje usposobljenosti v ženskih ročnih delih na ženskem učiteljsišču v Gorici so se pričele 2. junija t. l. ob 8. uri zjutraj in one za vrtnarice dné 18. junija t. l. ob 8. uri zjutraj.

Preizkušnje za otroške vrtnarice so napravile te dni naslednje gospodične: Anton. Golias, Ljudmila Kubelka, Leop. Müller, Alojzija Fink in Marija Podboršek iz Ljubljane, Mar. Tavčar iz Vipave in Marg. Rebol iz Vodice.

„Učiteljski dom“ v Celovcu sprejme že letos šlovenskih dečkov, pripravnih za učiteljski stan. Prosilci naj vpošljejo prošnje do 30. junija gospodu tajniku društva, vikarju Val. Podgorc v Celovcu. Pogoji za prejem so: 1. **Sposobnost** za učiteljski stan: a) Prosilci morajo biti zdravi, ter morajo priložiti prošnji zdravstveno spričevalo svojega okrajnega zdravnika; b) morajo biti sposobni za pripravnico, sposobni imajo biti za uk in za godbo imeti posluh; c) za vstop v pripravljavni razred morajo biti prosilci najmanj 13½ leta stari, za prvo leto pripravnice 15 let. 2. Prosilci morajo biti npravstveno nepokvarjeni in se mora prošnji priložiti priporočilo doma-

čega župnijskega urada. 3. Brezplačno se ne sprejme nikdo. Vsakateri prosilec se mora zavezati, da donaja za stroške najmanj 10 K na mesec. Le posebno odličnim gojencem, ki bi res ne zmogli niti tega doneska, se bo ta pozneje znižal — Celovec, 1. junija 1902.

O d b o r.

Učiteljske izpremembe. Za učiteljico v Slov. Bistrici je imenovana učiteljica gdč. Avgusta Šantel, doslej definitivna učiteljica na Vranskem, za učiteljico na šoli v Črešnjevcu pa je imenovana provizorična učiteljica gdčna Milena Pavlič istotam. Nadučitelj v Kojskem, g. Davorin Cenčič je premeščen v isti lastnosti v Št. Ferjan, potovalni učitelj za Vrata in gor. Lokovec g. Anton Reščič je imenovan za nadučitelja v Šempas.

Sprejem v žensko učiteljišče v Ljubljani. V drugi, tretji in četrti letnik ljubljanskega ženskega učiteljišča se ne bodo sprejemale nove gojenke, ker primanjkuje prostora.

Počitnice in pričetek pouka na kranjskih ljudskih in meščanskih šolah. Kranjski deželni šolski svet je odredil: 1. Vpisovanje učencev v ljudske in meščanske šole se mora po § 1 odd. 2 šolskega in učnega reda izvršiti zadnje tri dni pred pričetkom šolskega leta. 2. Pouk se mora pričeti prvi šolski dan. 3. Razdelitev ubožnih knjig in potrebščin se mora izvršiti prvi šolski dan. Krajni šolski svet, oziroma šolsko vodstvo, mora pravočasno preskrbeti, da se nabavijo potrebne šolske knjige, pisalne in risalne potrebščine, tvarina za ženska ročna dela itd. pred pričetkom šolskega leta. 4. Vsled ministrske odredbe z dné 8. listopada 1880, št. 15.905, za prejetanje sv. zakramentov: spovedi in sv. Rešnjega telesa prosti dan se ne nanaša na razrede, katerih učenci teh zakramentov še niso prejeli. 5. Po-

vodom vdeležbe šolarjev procesije svetega Marka, prošnji teden in drugih procesij, sv. maše na dan sv. Alojzija, ali ob priliki misijonov in krajevnih cerkvenih ali svetnih slovesnostih se pouk nesme prikrajšati ali opustiti. 6. Določba, da imajo šole na deželi ob glavnih letnih sejnih prasto, se razveljavi. 7. Pustni torek popoldne, pepelnična sreda in vseh vernih duš dan so pouka prosti dnevi. Za božične počitnice se določijo 24., 25. in 26. dan grudna. Ob delavnikih med Božičem in Novim letom mora biti redni pouk.

Nadomeščenje zamujenih šolskih dni. Z ozirom na to, da se mora zaradi nalezljivih bolezni čestokrat za več dni prekiniti s poukom in da se vsled tega ne more doseči predpisani učni smoter, je deželni šolski svet kranjski odredil, da se morajo zamujeni dnevi z ozirom na pičlo število šolskih dni v letu (200 pri celodnevem in 100 pri poldnevem pouku) nadomestiti ob prostih četrtkih, kedar ni ponavljalne šole in: s prikrajšanjem počitnic, ki so določene z odredbo dež. šolskega sveta z dne 8. oktobra 1870, št. 316, točka 5, oziroma z odredbo z dné 26. maja 1902, št. 1511. To se brez preoblaganja mladine zgodi tem laglje, ker ima več kakor 70 % ljudskih šol poldnevni pouk.

Deželna učiteljska konferenca se bode vršila, kakor smo že poročali, l. 1903. Deželni šolski svet je gledé te konference v seji dné 22. maja sklenil sledeči odlok:

1. Leta 1903. bo četrta deželna učiteljska konferenca za Kranjsko.

2. V smislu ministrske odredbe z dné 8. vel. travna 1872. l., št. 3306, § 14 morajo letošnje okrajne učiteljske konference izvoliti svoje delegate.

3. Vsak šolski okraj s 50 učnimi osobami voli dva, z več kakor 50 učnimi osobami pa tri delegate.

4. Število teh delegatov se v okrajih z ljudskimi šolami z nemškimi in slo-

venskim učnim jezikom razdeli po razmerju učiteljev na nemških ozir. slovenskih in utrakvističnih šolah.

5. V okrajnih učiteljskih konferencah voljeni delegatje in okrajni šolski nadzorniki, oziroma ravnatelji učiteljišč in meščanskih šol, ki imajo po § 14. odd. 3 omenjene odredbe v deželni učiteljski konferenci sedež in glas, volijo potom glasovnic na dež. šol. svet meseca kimovca po § 19 te odredbe pripravljalni odbor.

6. Ta odbor imej 12 udov da bo v njem zastopan vsak okraj.

7. Glasovnice se morajo poslati deželnemu šolskemu svetu v zapečatenih kovertih z imenom voljenega delegata, oziroma uda deželne učiteljske konference in z napisom: „glasovnica za volitev odbora za deželno učiteljsko konferencijo l. 1903“

8. Skrutinij izvrše pod predsedništvom deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole za Ljubljano voljeni delegatje, oziroma udje konference.

9. Pri tej volitvi odloči relativna večina oddanih glasov, pri enakosti glasov pa žreb.

10. Pripravljalni odbor mora vse potrebno tako pripraviti, da se bo deželna učiteljska konferenca lahko vršila v glavnih počitnicah l. 1903. Okrajni (mestni) šolski sveti se pozivljejo, da vse potrebno ukrenejo, da se bodo volitve delegatov pri letošnjih učiteljskih konferencah izvršile, delegatje v točki 7. navedene glasovnice potom c. kr. okrajnega (mestnega) šolskega sveta do 25. kimovca t. l. deželnemu šolskemu svetu dopošljejo in poskrbè za pokritje potnine in dnevnine delegatom okrajnih učiteljskih konferenc v smislu § 44, lit. e zakona z dné 29. aprila 1873. Imena v posameznih šolskih okrajih v deželno učiteljsko konferenco voljenih delegatov se morajo naznaniti do zadnjega vel. srpana c. kr. dež. š. svetu kranjskemu.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem. Na štirirazrednici v Črmošnjicah je razpisana služba učitelja. Prošnje do 20. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu. Na dvorazrednici v Dobu je oddati s pričetkom šolskega leta 1902/3 stalno nadučiteljsko mesto s postavnimi dohodki. Prošnje do 3. julija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku. Na enorazrednici v Vrabčah je stalno oddati učno mesto. Prošnje do 1. julija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na enorazrednici v Orehku je popolniti učno mesto. Prošnje do 1. julija na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. Na dvorazrednici v Črnem vrhu je popolniti učno mesto. Prošnje do 1. julija na c. kr. okr. š. svet v Logatcu.

Na Štajerskem. Na petrazredni ljudski šoli v Št. Jurju v Slov. Goricah je s 1. oktobrom namestiti tri učiteljska mesta z dohodki tretjega krajevnega razreda def. oziroma provizorično. Prošnje do 25. junija na krajni šolski svet. — Na petrazredni ljudski šoli pri sv. Rupertu v Slov. gor. se bode do 1. oktobra t. l. namestila učiteljska služba po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem, in sicer v prvi vrsti stalno, a v drugi začasno. Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma samo z zadnjim ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Rupertu v Slov. Goricah do 30. junija t. l. Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. Goricah dné 28. maja 1902. Predsednikov namestnik: Bezjak.

Na Goriškem. V šolskem okraju goriške okolice se razpisuje v definitivno nameščenje: 1. mesto nadučitelja na dvorazrednih ljudskih šolah v Batunjah in Št. Martinu; 2. po eno mesto učitelja-voditelja na enorazrednih ljudskih šolah

v Avčah, Lokovcu, Plaveh in pri Voglarjih; 3. mesto potovalnega učitelja za Podlako in Dol, Lokovec, 4. mesto učiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Ajdovščini. S temi službami spojeni prejemki so določeni v zakonu z dné 6. okt. l. 1900, dež. zak. št. 62. Potovalni učitelj dobiva tudi potnino 200 K. Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložé svoje pravilno opremljene prošnje v teku 6 tednov po tretjem razglasu tega natečaja v uradnem listu pri dotičnih krajnih šolskih svetih. C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, dné 27. maja 1902. — V šolskem okraju sežanskem se razpisujejo sledeča

mesta: 1. učiteljska voditeljska služba na enorazrednicah v Avberu, Šempolaju, Štomazu in Velikemdolu; 2. učiteljska služba na štirirazrednici v Sežani in na dvorazrednici v Povirju; 3. služba učiteljice na dvorazrednici v Zgoniku. S temi službami so spojeni prejemki ustanovljeni v deželnem zakonu z dné 15. oktobra 1896 l. z. in uk. št. 30. — Prosilci odnosno prosilke naj vložé svoje pravilno opremljene prošnje tekom šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet, Predsednik g. R e b e k. Sežana, 27. maja 1902.

Drobtine.

Zaboljšanje gmotnega stanja učiteljstva na Kranjskem bode vložila „Slomškova Zveza“ po svojem predsedniku, poslancu Fr. Jakliču s prošnjo na deželni zbor. V prošnji bodo izražene vse one zahteve, o katerih učiteljstvo opravičeno želi, da se kmalu izvrše. Pred vsem bode vloga na deželni zbor povdarjala gledé plače enakopravnost učiteljev in učiteljic. Besedilo kmalu doslovno priobčimo.

Ruski car za versko šolo. Car Nikolaj je izdal nedavno statut, ki ima reorganizovati cerkvene šole na Ruskem. Po tem načrtu bodo imele cerkvene šole mnogo pravic, ki jih državne šole nimajo. Zlasti bodo dohodki učiteljev na cerkvenih šolah mnogo boljši, kakor na državnih, ki so podrejene ministrstvu prosvete. Minimalna plača bode po novem statutu znašala redno 540 rubljev, kateri se pridruži še nagrada za poučevanje petja, 200 rubljev in prosto stanovanje. Skupni dohodki bodo torej približno dosegli svoto 2400 K. Pouk bode na cerkvenih šolah trajal le sedem do osem mesecev. Posle-

dica te reforme bode ta, da bodo odslej na cerkvenih šolah delovale najboljše moči in ker uživajo tudi učenci na njih mnogotere ugodnosti, jih bode mladina veliko raje obiskovala, kakor državne šole, katerim bode kmalu odzvonilo. Zato pa vsi liberalni listi kričé, da je car šolstvo izročil „popovstvu“ in se hudujejo, kot da je izvršil najhujši zločin. Car Nikolaj pač vé, kje je treba pričeti zdraviti rane, iz katerih krvavi ruski narod.

Bavarski prestolonaslednik za versko šolo. V bav. zbornici se je vršila pretekli mesec razprava o ljudsko-šolskem zakonu. Pri tej priliki se je pokazalo, da katoliška večina more veselo zreti v bodočnost, ker je na njeni strani vlada, še bolj pa vsa vladarska hiša. V odseku, v katerem se je pretresal ljudsko-šolski predlog, je govoril sam prestolonasl. princ L u d v i k za versko šolo. Rekel je mej drugim: „V imenu svobode moramo zahtevati versko šolo, pravico starišev, da pošiljajo svoje otroke v šolo njih veropovedanja. Krivično bi bilo, ko bi stariše silili, naj pošiljajo otroke v drugo-

verske ali brezverske šole. To bi tudi nasprotovalo pravu glede verske svobode.“ — Njegov govor je napravil na vse člane še tem večji vtis, ker je princ odgovarjal grofu Törringu, ki je pred njim govoril za odpravo verske šole. — Istih nazorov kot prestolonaslednik, je tudi krona in z njo vred vlada, ki je pred letom dni izjavila, da ne namerava ničesar izpreminjati na verskem značaju ljudskih šol.

Plemenito delo. Čeprav je na Dunaju mnogo šol in se mestni šolski svet mnogo trudi za redn šolski obisk, vendar pogosto ravno delavski otroci zaostajajo v napredku, ker jih starši ne pošiljajo redno v šolo. Zgodi se celo, da mnogi izpolnjujejo 14. leto in dobé izpustnico, ne da bi opravili prvo izpoved ali sv. obhajilo. Ker duhovnik pozneje z odraslo mladino ne pride več v dotiko, izvé dostikrat šele pri ženitbenem izpraševanju, da ženin ali nevesta še nikdar nista prejela svetih zakramentov. Zato je bila izredno srečna in času primerna misel nekaterih plemenitih dam in gospodov — duhovniki na Dunaju itak najnujnejših poslov ne morejo opravljati — da so poskrbeli za take zanemarjene delavske otroke. Na mnogih krajih so se odprla katehitična učilišča za revno, šoli odraslo mladino. Pouk so oskrbljevale grofice, baronice in več svetnih akademikov dunajskih visokih šol. Uspehi so bili izredno dobri. V fari svetega Antona (okraj Favoriten) je okoli sto dečkov in deklic bilo na ta način pripravljenih za

prvo izpoved. Poleg teh je peljala baronica Wense 35 dečkov in grofica Zdenka Chotek 24 deklic k prvemu svetemu obhajilu. Ob tem slavlju so pristopile k mizi Gospodovi tudi visokorodne katehistinje, gg. akademiki in mnogo druge visoke gospode Dame so skrbele za to, da so revni otroci dobili novo obleko in bili dobro pogoščeni. Plemenito delo usmiljenja bode veledušnim dobrotnikom Bog gotovo obilno povrnil.

Estetiška izobrazba mladine. Zadnjič smo v posebnem članku poročali o tem novem smotru ljudsko-šolske vzgoje. Zanimanje za estetiško izobrazbo otrok se zlasti na Dunaju vedno bolj širi. Na zadnjem shodu „Katol. učiteljske zaveze“ je dunajska učiteljica gospodična Karolina pl. Ambros poročala, kako gojiti v ljudski šoli čut za umetnost in pretekli mesec je tudi deželni šolski nadzornik dr. Karol Rieger povabil predsednike učiteljskih društev k razgovoru o tem vprašanju. Smotri tega gibanja so gotovo hvalevredni. Vendar moramo pripomniti, da hočejo nekateri moderni pedagogi gojitev umetnosti in estetiški pouk postaviti v šoli na mesto krščanskega nauka, prav tako kakor so že tudi poskušali z brezversko etiko izpodriniti verski pouk. Kakor moramo veselo pozdravljati, če se vprablja tudi umetnost za blaženje otroškega srca, tako moramo vse take nakane ostro obsojati.

Listnica uredništva :

Gčna *A. U.* na *Goriškem*: Prejeli. Hvala lepa. Pride kmalu na vrsto.
Gosp. *St. v Ljubljani*: Za sedaj prepozno. Prihodnjič.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.